BẢO TỒN TRANH THỜ NGƯỜI CAO LAN TỈNH TUYÊN QUANG GẮN VỚI PHÁT TRIỂN DU LỊCH VĂN HÓA(*)

HÀ THU HUYỀN
Khoa Văn hóa Du lịch, Trường Đại học Tân Trào

Nhận bài ngày 05/3/2025. Sửa chữa xong 08/3/2025. Duyệt đăng 11/3/2025.

Abstract

The worship of Cao Lan people in particular, ethnic minorities in general is the product of Vietnamese national art. The preservation of worshiping paintings is to be done to preserve the cultural values in general and the cultural values of Cao Lan people in particular. The conservation and promotion of the worship values of Cao Lan people need to have a close and effective combination of Cao Lan people, cultural managers and local authorities. Conservation of worshiping paintings associated with cultural tourism development is one of the effective ways to preserve and promote traditional cultural values.

Keywords: *Worshiping, conservation, cultural values, cultural tourism.*

1. Đặt vấn đề

Du lịch văn hóa là một loại hình du lịch nằm trong ngành Du lịch, và thực chất là một ngành kinh doanh có sử dụng yếu tố văn hóa. Các yếu tố văn hóa thu hút khách du lịch đó là các phong tục tập quán, tín ngưỡng, các lễ hội truyền thống, di tích lịch sử, những kiến trúc, nghệ thuật và các sản phẩm văn hóa khác… Bảo tồn các giá trị văn hóa đặc trưng của dân tộc là một yếu tố đáng quan tâm trong việc duy trì và phát triển văn hóa truyền thống. Các giá trị này thường được thể hiện qua truyền thống, phong tục, tập quán và nghệ thuật dân tộc Cao Lan nói chung và mỗi dân tộc nói riêng. Bằng cách tìm hiểu và thực hành những giá trị này, chúng ta không chỉ duy trì và phát triển văn hóa truyền thống dân tộc mình, mà còn thể hiện sự tự tin và đặc trưng của dân tộc mình trong quan hệ với các dân tộc khác trong xã hội đa văn hóa. Giá trị của tranh thờ đóng vai trò trong việc tôn vinh và bảo tồn di sản văn hóa của tộc người Cao Lan và các dân tộc khác, nó mang ý sâu sắc trong việc gìn giữ và truyền đạt các giá trị truyền thống, và nghệ thuật của văn hóa qua thời gian. Bảo tồn tranh thờ giúp duy trì bản sắc dân tộc và tạo nên điểm nhấn độc đáo cho ngành du lịch. Việc tăng cường nhận thức văn hóa có ý nghĩa rất lớn đối với sự phát triển du lịch của một quốc gia. Bằng cách tăng cường kiến thức về lịch sử và văn hóa truyền thống, chúng ta có thể hiểu rõ về quá khứ của dân tộc và hình thành lòng tự hào dân tộc. Ngoài ra, nắm bắt các giá trị văn hóa đặc trưng của dân tộc cũng đóng vai trò quan trọng trong việc duy trì và phát huy giá trị văn hóa truyền thống. Hiểu và tôn trọng các nền văn hóa khác nhau giúp chúng ta xây dựng một xã hội đa dạng về văn hóa và kháng cự với sự kỳ thị, đồng thời mở rộng tầm nhìn và khả năng giao tiếp của chúng ta. Bảo tồn tranh thờ và phát triển du lịch văn hóa có thể được kết hợp một cách hiệu quả để thúc đẩy cả việc bảo tồn di sản văn hóa và tăng cường nguồn thu nhập cho cộng đồng địa phương.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Giá trị của tranh thờ người Cao Lan

2.1.1. Giá trị nghệ thuật

Khi quan sát tranh thờ Cao Lan không chỉ thấy được giá trị về văn hóa trong đó mà ta có thể thấy được những giá trị nghệ thuật độc đáo. Tranh thờ của người Cao Lan mang một vẻ đẹp riêng khác lạ so với những

(*) Nghiên cứu này được hỗ trợ từ Trường Đại học Tân Trào Tuyên Quang, Việt Nam.

Email: huyenkan@gmail.com.

tranh thờ miền núi khác ở nét vẽ giản dị, màu sắc đằm thắm. Chính những lối bố cục độc đáo, nét vẽ, cách sử dụng màu sắc, các hình tượng nhân vật trong tranh cùng với nội dung tranh độc đáo đã làm cho tranh thờ của người Cao Lan trở thành một dòng tranh dân gian Việt Nam mới lạ và độc đáo.

Tranh thờ của người Cao Lan ở nước ta tương đối giống nhau về nội dung thể hiện và các nhân vật trong tranh, cách diễn tả màu sắc, đường nét, mảng miếng... So với tranh thờ một số dân tộc khác như Dao, Tày, Nùng, Sán Dìu thì màu sắc thường được sử dụng là các màu nguyên chất, ít pha như Xanh, Đỏ, Vàng, Trắng, Đen... nhưng mỗi một dân tộc lại thiên về một gam màu nhất định. Ngoài ra bố cục và nét vẽ trong tranh thờ của các dân tộc cũng có sự khác nhau, do lối tư duy của từng dân tộc về tâm linh và nghệ thuật khác nhau.

Tranh thờ Cao Lan độc đáo và phong phú bởi có nhiều lối vẽ thể hiện riêng do có nguồn gốc khác nhau. Mỗi lối vẽ đều đạt những hiệu quả khác nhau. Tranh do nghệ nhân Hàng Trống vẽ là lối vẽ điêu luyện, tỉ mỉ và công phu, do các thầy cúng vẽ lại thì mộc mạc, hồn nhiên, nhìn thấy thế nào thì vẽ như vậy [4]. So sánh với tranh thờ của dân tộc Sán Dìu, Nùng có thể thấy tranh thờ của người người Nùng, Sán Dìu thì lại mềm, uyển chuyển hơn, còn tranh thờ của người Cao Lan xã Kim Phú có nét vẽ đậm, khỏe khoắn, rõ ràng hơn. Cách sử dụng nét khỏe khoắn tạo nên thành công cho một số bức tranh khi miêu tả các nhân vật có tính cách dữ dằn, khỏe mạnh như bộ Tứ Soái, tranh Thần Nông…

Tranh được thể hiện trên một tờ giấy dài, nhỏ. Bố cục của bức tranh theo chiều dọc, dễ dàng nhận ra lối bố cục quen thuộc của tranh thờ các dân tộc khác như: Tày, Dao, Nùng, Sán Dìu và một số tranh dân gian khác như tranh Hàng Trống, tranh Đông Hồ [4]. Tuy nhiên tranh thờ của người Cao Lan lại không có bố cục theo chiều ngang như tranh thờ các dân tộc Dao, Nùng… mà chỉ có bố cục theo chiều dọc, có bức vẽ dài từ 3 - 4m như bức Âm Dương Lộ không gian được mở theo chiều cao. Đây là một nét độc đáo của tranh thờ người Cao Lan. Giống như các tranh thờ khác, tranh thờ của người Cao Lan cho cảm giác không gian rộng lớn từ cảnh trời tới biển, từ trần gian đến trên trời, địa ngục được diễn tả trọn vẹn trong một bức tranh. Và như vậy, cũng hạn chế cả về thời gian vô tận vào trong một khoảnh khắc nhất định. Khi quan sát tranh thờ ta có thể thấy được sự vật, sự việc được người Cao Lan diễn tả trọn vẹn trong một bức tranh. Giống với các tranh thờ của một số dân tộc khác, nhiều nhân vật được thể hiện trên một mặt tranh, có bức diễn tả 30 – 40 nhân vật, ngoài ra còn các con vật, mây, nhà...

Những tác phẩm tranh thờ mang một giá trị nghệ thuật và một giá trị tư tưởng vô cùng sâu sắc và to lớn trong tư duy sáng tạo của người Cao Lan, từ đây chúng ta có một cái nhìn về quan niệm về tư duy triết của người Cao Lan có một tầng thức suy nghĩ phán đoán trước những hiện tượng cuộc sống, và chính điều đó tác động vào tâm thức tạo hình của họ có một ý nghĩ về tự nhiên về vũ trụ rất lớn lao và khả năng thể hiện vũ trụ đó qua tranh. Với cách diễn đạt rất phóng khoáng, không gò bó đã thể hiện trí tưởng tượng và khả năng sáng tạo của người Cao Lan. Họ diễn tả đơn giản và mộc mạc như chính con người họ đã tạo nên những bức tranh thờ đẹp. Chính điều đó tạo ra một giá trị nghệ thuật đặc sắc của một dòng tranh tiêu biểu của dân tộc. Góp vào nền hội họa nước ta một thể loại tranh mang vẻ đẹp lạ, linh thiêng và huyền bí.

2.1.2. Giá trị văn hóa

Người Cao Lan có nét văn hóa độc đáo, phong phú và đa dạng, tạo nên một bản sắc riêng của tộc người mình. Nét bản sắc riêng đã khẳng định tính riêng biệt của người Cao Lan trong cộng đồng các dân tộc, đồng thời khẳng định quá trình hình thành và phát triển của tộc người trong tiến trình phát triển chung của cộng đồng, trong điều kiện mới người Cao Lan đã mang theo tín ngưỡng riêng và lấy đó làm cơ sở tâm linh để hình thành sản phẩm văn hóa mang đậm bản sắc người Cao Lan. Nét văn hóa riêng chính là nền tảng tinh thần trong đời sống của người Cao Lan. Những nét văn hóa đã ăn sâu vào tâm hồn họ, đó là nguồn nuôi dưỡng tinh thần để họ tồn tại và phát triển. Từ nếp ăn, nếp sống, nếp làm cho đến nếp đi lại, nếp nghĩ đã ăn sâu và tư tưởng, in đậm dấu ấn văn hóa cộng đồng. Bên cạnh những giá trị văn hóa vật chất thì giá trị về văn hóa tinh thần đối với người Cao Lan là cả một nguồn sống. Những giá trị về phong tục tập quán, tôn giáo, tín ngưỡng đã in sâu trong đời sống người Cao Lan, đặc biệt là các giá trị về văn hóa tín ngưỡng như phong tục cưới hỏi, ma chay, sinh đẻ...đã tạo nên một một nét văn hóa riêng của tộc người Cao Lan.

Trong hầu hết các gia đình người Cao Lan thì các hoạt động tín ngưỡng vẫn được duy trì nguyên

bản sắc. Các giá trị văn hóa vật chất có thể đang dần mất đi, nhưng những giá trị văn hóa về tinh thần, ý thức tôn giáo ăn sâu vào đời sống tâm linh và luôn sống bền bỉ cùng người Cao Lan qua nhiều thế hệ. Ý thức tâm linh làm cho người Cao Lan có tính bảo thủ, lạc hậu, tiêu cực nhất định nhưng nó lại là sợi dây kết nối giữa các thế hệ và là suối nguồn để nuôi dưỡng ý thức tự giác dân tộc. Họ có niềm tin tuyệt đối vào cõi tâm linh vào các nhân vật thần bí, siêu nhiên[2].

Tranh thờ đối với đồng bào Cao Lan rất thiêng liêng, thể hiện tín ngưỡng văn hóa, được xem như là vật báu của dân tộc. Với nội dung phong phú và tính dân gian nổi trội có thể dễ dàng nhận ra trong tranh các tín ngưỡng, tư duy và hành xử trong cuộc sống của đồng bào dân tộc. Để đạt được mục đích răn đe và giáo hóa con người, những vị thần linh cũng được các họa công tạo ra uy vũ bằng hình tượng oai nghiêm và dữ dằn bằng cân nhắc kỹ lưỡng những chi tiết trên các bức họa để bộc lộ cao nhất tính áp chế quan phương, khiến người ta chỉ còn biết khuất phục hướng thiện. Đây là những tranh thể hiện vai trò của Tam thanh, của Thập điện Diêm Vương, của Tứ đại Nguyên soái (thần mưa-gió-sấm-chớp).... những vị thần, thánh có uy quyền nhất.

Nếu như nói "Văn dĩ tải đạo" thì tranh thờ là một công cụ, phương tiện được lưu truyền để đem đạo thánh hiền đến với con người. Tranh là hình ảnh thu nhỏ của vũ trụ, các hình ảnh trong tranh có cuộc sống riêng rất thiêng liêng, thần bí, có sự hài hòa đồng nhất giữ con người và vũ trụ, chịu sự chi phối của vũ trụ: Thiên - Địa - Nhân. Tất cả các hình ảnh trong tranh thờ có tác động lớn tới lối suy nghĩ, niềm tin và cuộc sống của con người [3].

Trong các nghi lễ thờ cúng của người Cao Lan, dù là lễ cúng có quy mô của một gia đình nhưng luôn tập trung rất đông bà con trong dòng họ, làng bản. Các bức tranh cúng thường treo kín trên vách nhà được những người hiểu biết về nội dung chỉ dẫn cho người chưa biết. Điều đó đã tạo được sức lan tỏa trong giáo dục con người nâng cao nhận thức về thế giới quan về vũ trụ và mối quan hệ chặt chẽ giữa vạn vật hữu linh. Nó cũng mang lại niềm tin cho con người vào thế giới tự nhiên để hướng tới giá trị cốt cách hướng thiện của con người. Trong cuộc sống hàng ngày các vị thần, phật, ông bà tổ tiên được coi là chỗ dựa tinh thần, là những người mang lại cho con cháu sức khỏe, mùa màng bội thu, giúp trừ ma, tránh khỏi tà khí, đưa tiễn linh hồn của người thân sang thế giới bên kia cùng với ông bà, tổ tiên...

Chẳng hạn như bộ tranh Tam Thanh làm cho người ta tin tưởng vào các vị thần linh có sức mạnh siêu nhiên luôn bảo trợ cho con người. Bức vẽ Thần Nông cho người ta niềm tin nếu như chú trọng tôn thờ vị thần này sẽ có mùa màng bội thu, cuộc sống sung túc, no đủ.

Tranh thờ người Cao Lan là một bộ phận nghệ thuật dân gian được nâng cao hơn cả các hình thức nghệ thuật dân gian khác bởi trong nó chứa đựng cả tinh thần tâm linh tín ngưỡng hay nói cách khác tranh thờ nặng về tinh thần hơn vật chất, nó giúp các thành viên trong cộng đồng Cao Lan như giao cảm với thần linh để rồi họ yên tâm có cuộc sống bình an và thịnh vượng.

Với những ý nghĩa đó, nếu gạt bỏ đi yếu tố mang sắc màu mê tín dị đoan thì ta sẽ thấy nội dung trong tranh thờ cúng của người Cao Lan chứa đựng nhiều giá trị giáo dục tính nhân văn cho con người. Vì thế, tục thờ tranh dân gian liên quan đến đạo Giáo được người Cao Lan bảo tồn từ đời này qua đời khác.

2.2. Bảo tồn tranh thờ gắn với phát triển du lịch văn hóa

2.2.1. Thực hiện triệt để chính sách, nghị quyết về phát triển du lịch gắn với việc phát triển kinh tế địa phương

Nghị quyết 08-NQ/TW ngày 16/01/2017 của Bộ Chính trị về phát triển du lịch thành ngành kinh tế mũi nhọn đã chỉ rõ, trong quá trình phát triển du lịch phải chú trọng bảo tồn và phát huy các di sản văn hóa, giá trị truyền thống tốt đẹp của dân tộc. Chiến lược phát triển du lịch Việt Nam đến năm 2030 do Thủ tướng Chính phủ phê duyệt cũng nhấn mạnh quan điểm "phát triển du lịch văn hóa, gắn phát triển du lịch với bảo tồn, phát huy giá trị di sản và bản sắc văn hóa dân tộc", đồng thời "chú trọng phát triển sản phẩm du lịch văn hóa, gắn với bảo tồn và phát huy giá trị các di sản văn hóa, lịch sử, truyền thống của dân tộc… góp phần tạo dựng thương hiệu nổi bật của du lịch Việt Nam"[5].

Cùng với sự quan tâm của Đảng và Nhà nước tỉnh Tuyên Quang cũng đã và đang trú trọng việc bảo tồn và phát triển các giá trị văn hóa của các dân tộc thiểu số. Tại nghị quyết Đại hội đại biểu Đảng bộ tỉnh Tuyên Quang lần thứ XVII; nhiệm kì 2020 – 2025: "Tiếp tục thực hiện đồng bộ các nhiệm vụ xây dựng và

phát triển văn hóa, con người. Phục hồi, tôn tạo và phát huy giá trị các di tích lịch sử, văn hóa gắn với phát triển du lịch", tỉnh Tuyên Quang phấn đấu đến năm 2025, xây dựng Khu di tích quốc gia đặc biệt Tân Trào đáp ứng các tiêu chí Khu du lịch quốc gia; Khu du lịch suối khoáng Mỹ Lâm là Khu du lịch nghỉ dưỡng sinh thái cao cấp; xây dựng, phát triển Lễ hội Thành Tuyên là sản phẩm du lịch đặc trưng, riêng có, mang thương hiệu cấp quốc gia, tiến tới thương hiệu quốc tế; xây dựng Khu danh thắng quốc gia đặc biệt Na Hang - Lâm Bình là trung tâm du lịch sinh thái, du lịch cộng đồng, du lịch khám phá có thương hiệu cấp quốc gia. Mỗi huyện, thành phố xây dựng ít nhất 1 làng văn hóa đặc trưng gắn với phát triển du lịch; xây dựng từ 1 đến 2 sản phẩm du lịch đặc trưng, hấp dẫn, thu hút khách du lịch; tập trung xây dựng 1 làng văn hóa dân tộc cấp tỉnh để bảo tồn, giới thiệu lịch sử quê hương cách mạng và giá trị văn hóa của các dân tộc trong tỉnh, là sản phẩm du lịch đặc trưng của tỉnh. Vì vậy việc bảo tồn và phát huy các di sản văn hóa của tỉnh nói chung và của dân tộc nói riêng là vô cùng quan trọng [6].

2.2.2. Tạo điểm đến du lịch văn hóa và các tour du lịch văn hóa

Cách thức này nhằm tăng cường quảng bá và phát triển các điểm đến du lịch liên quan đến tranh thờ và nghệ thuật dân gian. Các điểm đến này có thể là làng tranh thờ, trung tâm văn hóa hoặc các triển lãm tranh thờ. Việc thu hút du khách đến tham quan và trải nghiệm văn hóa địa phương sẽ giúp tạo ra nguồn thu nhập mới cho cộng đồng và đồng thời nâng cao ý thức bảo tồn của cộng đồng đối với tranh thờ. Đồng thời, phát triển các tour du lịch văn hóa tại các địa điểm có tranh thờ, nơi du khách có thể được hướng dẫn về lịch sử và ý nghĩa của tranh thờ, cũng như tham gia vào các hoạt động trải nghiệm như học vẽ tranh thờ, thăm các xưởng tranh thờ và tham quan các triển lãm văn hóa. Cụ thể:

Du lịch văn hoá cộng đồng là loại hình do cộng đồng dân cư tổ chức các hoạt động du lịch dựa vào thiên nhiên và văn hoá địa phương với mục tiêu gìn giữ, bảo vệ và phát huy các giá trị văn hoá vật thể và phi vật thể, bảo vệ môi trường sinh thái và môi trường xã hội nhằm phát triển du lịch bền vững. Như chúng ta đã biết " du lịch văn hoá khai thác, phát huy được giá trị của di sản văn hóa truyền thống không chỉ thành công trong việc thu hút du khách đến với mình, mà còn tạo được sự ảnh hưởng và sự lan tỏa văn hóa ra ngoài phạm vi lãnh thổ" vì vậy việc giới thiệu tranh thờ của người Cao Lan cho du khách không chỉ giới thiệu được nét đặc trưng trong văn hoá của người Cao Lan mà còn giúp cho người dân có ý thức trong việc bảo tồn, giữ gìn hệ thống tranh thờ đang bị mai một.

Văn hóa của đồng bào dân tộc Cao Lan không chỉ có ý nghĩa đối với sự nghiệp phát triển văn hóa mà còn có ý nghĩa to lớn đối với phát triển kinh tế - xã hội. Những giá trị văn hoá truyền thống đó còn có tiềm năng khai thác thế mạnh về phát triển du lịch văn hoá tại địa phương. Cùng với thế mạnh tổ chức các chương trình dân ca dân vũ của dân tộc Cao Lan, kết hợp với việc tổ chức lễ hội thu hút khách thập phương tham gia là một hoạt động quảng bá du lịch hữu hiệu tại địa phương.

Khi đến với không gian văn hoá người Cao Lan, du khách có thể khám phá nhiều nét văn hóa truyền thống đặc sắc của dân tộc Cao Lan: Phong tục, tập quán, nhà ở, tiếng nói, chữ viết, trang phục, ẩm thực, âm nhạc…và tranh thờ. Ở tranh thờ du khách được khám phá các giá trị nghệ thuật như: Bố cục, đường nét, màu sắc, nhịp điệu…và đặc biệt là tìm hiểu các giá trị nhân văn trong tranh, các tầng ý thức, lối suy nghĩ, niềm tin của người Cao Lan thông qua hình ảnh trên các bức tranh. Qua đó đẩy mạnh việc sưu tầm các tư liệu lịch sử về tranh dân gian.

Để bảo tồn và phát huy giá trị của tranh thờ người Cao Lan. Bên cạnh việc được chiêm ngưỡng thì du khách tự tay tham gia vào quá trình tạo ra sản phẩm tranh thờ, khi ra về cầm những tờ tranh do chính tay mình vẽ ra mang về làm kỷ niệm. Qua đó du khách còn đồng thời được khám phá những giá trị văn hóa đặc sắc của người Cao Lan.

Các nghệ nhân tại Kim Phú cũng có thể tích cực tham gia các hội chợ, triển lãm, hỗ trợ đào tạo nghề, tạo cơ hội cho học sinh đến trải nghiệm học làm tranh... Bên cạnh đó, các nhà nghiên cứu tiến hành nghiên cứu, đánh giá, phân tích thực trạng bảo tồn, phát huy giá trị di sản tranh thờ, dự báo những tác động tiêu cực, từ đó có những biện pháp, hành động kịp thời, hiệu quả ngăn chặn tác động tiêu cực gây ảnh hưởng làm mai một dòng tranh này.

Thời gian gần đây, nhiều dự án tâm huyết đưa tranh hoặc hình ảnh trong tranh Đông Hồ vào đời

sống hiện đại bằng cách vẽ lại tranh, thiết kế cho phù hợp rồi in trên những sản phẩm như quà lưu niệm, áo dài, áo yếm, lịch để bàn, túi vải… Chúng ta cũng có thể đưa ra phương án tạo ra các sản phẩm du lịch có vẽ hoặc in hình tranh thờ nhằm quảng bá và phát huy giá trị của tranh thờ.

Để làm tốt được việc giới thiệu tranh thờ cho khách du lịch, các cấp chính quyền tỉnh Tuyên Quang cần có sự quan tâm, đầu tư thích đáng cho phát triển du lịch cộng đồng tại địa phương. Cần đẩy mạnh tuyên truyền, quảng bá để thu hút khách tham quan. Ngoài quảng bá trên đài truyền hình, báo chí thì địa phương cần xây dựng chiến lược quảng bá sản phẩm tranh thờ của người Cao Lan nói riêng và tranh thờ các dân tộc thiểu số trên địa bàn tỉnh Tuyên Quang trên các trang truyền thông đa phương tiện, các trang mạng xã hội… Chính quyền địa phương cũng hỗ trợ người dân trang bị kiến thức về cách thức làm du lịch, tập huấn kỹ năng làm du lịch cộng đồng; quy hoạch, chỉnh trang, khôi phục không gian văn hoá dân tộc; đầu tư nâng cấp các dịch vụ đáp ứng tốt hơn nhu cầu của du khách…

2.2.3. Khuyến khích sự tham gia của cộng đồng địa phương và nâng cao ý thức bảo tồn tranh thờ

Khuyến khích sự tham gia của cộng đồng địa phương trong việc phát triển và quản lý các hoạt động du lịch văn hóa liên quan đến tranh thờ. Việc này có thể bao gồm việc hỗ trợ cho các nghệ nhân và hướng dẫn viên du lịch địa phương, cũng như tổ chức các hoạt động thú vị như các buổi biểu diễn văn hóa truyền thống; Đồng thời, tổ chức các chương trình giáo dục và giao lưu văn hóa để tăng cường ý thức bảo tồn và giới thiệu tranh thờ đến du khách. Việc này có thể là thông qua các buổi thuyết trình, hướng dẫn vẽ tranh thờ, hoặc thậm chí là các lớp học về văn hóa dân gian.

Để nâng cao hiệu quả hoạt động du lịch cũng như phát huy giá trị di sản tranh thờ người Cao Lan có hiệu quả hơn, chính quyền, cộng đồng người dân, các doanh nghiệp cần chú ý thực hiện một số giải pháp, như: Tiếp tục nâng cao chất lượng xây dựng tour đến tham quan, tìm hiểu các giá trị tranh thờ; Nghiên cứu, sáng tạo các sản phẩm mới phục vụ đối tượng khách du lịch dựa trên phương pháp tạo hình dân gian truyền thống; Tăng cường đào tạo và bổ sung nguồn nhân lực tại chỗ làm công tác thuyết minh du lịch di sản của dân tộc; Chú trọng khuyến khích gắn phát triển các giá trị văn hoá của đồng bào dân tộc Cao Lan với du lịch, góp phần vào việc bảo tồn và phát huy giá trị của tranh thờ một cách bền vững.

Như vậy, việc gắn kết phát triển văn hoá truyền thống của dân tộc Cao Lan với phát triển du lịch văn hoá truyền thống là một hoạt động không chỉ làm tăng cường văn hóa địa phương mà còn là một nguồn thu nhập bền vững cho cộng đồng. Do đó văn hoá dân tộc Cao Lan còn có ý nghĩa to lớn đối với phát triển kinh tế trên địa bàn tỉnh.

3. Kết luận

Việc phát triển du lịch văn hóa dựa trên giá trị văn hóa của người Cao Lan không chỉ giúp thu hút khách du lịch, tạo thu nhập cho cộng đồng mà còn giúp bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa truyền thống của người Cao Lan. Điều này có thể giúp cộng đồng duy trì và phát triển văn hóa truyền thống, đồng thời nâng cao ý thức bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa trong các thế hệ trẻ. Ngoài ra, việc tạo ra thu nhập từ ngành du lịch cũng có thể giúp cộng đồng cải thiện cuộc sống, đầu tư vào các dự án hạ tầng và giáo dục, y tế, phát triển kinh tế, xã hội của địa phương.

Tài liệu tham khảo

[1] Nguyễn Vũ Tuấn Anh (2002), *Tính minh triết trong tranh dân gian Việt Nam*, NXB Văn hóa - Thông tin, Hà Nội.

[2] Khổng Diễn (chủ biên, 2003) *Dân tộc Sán Chay ở Việt Nam,* NXB Văn hóa dân tộc, Hà Nội.

[3] Phan Ngọc Khuê (2001), *Tranh đạo giáo ở bắc Việt Nam*, NXB Mỹ thuật, Hà Nội.

]4] Phan Ngọc Khuê (1995), *Tranh dân gian Việt Nam*, NXB Văn hóa dân tộc, Hà Nội.

[5] Phan Yến Ly (2021), *Du lịch cộng đồng trong dân cư, không dễ như mọi người lầm tưởng đăng trên trang,* nguồn: https://www.sgtiepthi.vn/du-lich-cong-dong-trong-dan-cu-khong-de-nhu-nhieu-nguoi-lam-tuong, truy cập ngày 28/2/2025.

[6] Ban Chấp hành Đảng bộ tỉnh Tuyên Quang (2021), *Nghị quyết 29-NQ/TU ngày 16/6/2021 về phát triển du dịch trở thành ngành kinh tế quan trọng của tỉnh.*

[7] Hội đồng nhân dân tỉnh Tuyên Quang (2021), *Nghị quyết số 09/2021/NQ-HĐND ngày 20/12/2021 về quy định một số chính sách hỗ trợ phát triển du lịch trên địa bàn tỉnh Tuyên Quang.*